

ANTONI TÀPIES WITH ALTERNATIVE SHAPING ATTITUDE AND MATERIAL USE

Muteber Burunsuz^{1*}

*Dr. Öğr. Üyesi, Hitit Üniversitesi Güzel Sanatlar, Tasarım ve Mimarlık Fakültesi, Resim Bölümü, Çorum

Abstract

Antoni Tàpies, one of the contemporary art representatives of the 20th century; his works are formed by formal searches and experimental practices in which there are tachist and abstract expressionist effects. In addition to the works created by the artist on the canvas floor, Art Povera traces are encountered in the installations brought together with wide materials and objects. The artist offers up-to-date works through different disciplines that complement the way of expression and expression. Antoni Tàpies, which draws attention with the use of more lyrical and impulsive brushes, includes images and symbols in its abstract compositions. In the artist's works, simplified forms, transitions of one color, splashes, thick paint textures are the items we frequently encounter. In the research, the forms of work creation observed in the artist's works, the relationships between these forms of expression, the effects of different variations of colors and shapes will be evaluated through the artist's works.

Keywords: Antoni Tàpies, Abstract Expressionism, Material Aesthetics, Arte Povera, Collage.

ALTERNATİF BİÇİMLENDİRME TAVRI VE MALZEME KULLANIMIYLA ANTONI TÀPIES

Özet

20. yüzyılın çağdaş sanat temsilcilerinden Antoni Tàpies; eserlerini taşist ve soyut dışavurumcu etkilerin görüldüğü biçimsel arayışlar ve deneysel pratiklerle oluşturmaktadır. Sanatçının, tuval zemini üzerinde oluşturduğu eserlerinin yanı sıra geniş malzeme ve nesnelere bir araya getirdiği enstalasyonlarında ise Art Povera izleriyle karşılaşmaktadır. Sanatçı anlatım biçimi ve ifade şeklini bütünleyen, farklı disiplinler aracılığıyla güncel işler sunmaktadır. Daha lirik ve dürtüsel fırça kullanımıyla dikkat çeken Antoni Tàpies; soyut kompozisyonlarında imge ve sembollere yer vermektedir. Sanatçının eserlerinde sadeleşmiş formlar, tek rengin geçişleri, sıçratmalar, kalın boya dokuları sıkça karşılaştığımız öğelerdir. Araştırmada sanatçının eserlerinde gözlemlenen eser oluşturma biçimleri, bu ifade biçimlerinin birbirleri arasındaki ilişkiler, renk ve biçimlerin farklı varyasyonlarının etkileri, sanatçının eser örnekleri üzerinden değerlendirilecektir.

Anahtar Sözcükler: Antoni Tàpies, Soyut Dışavurumculuk, Malzeme Estetiği, Arte Povera, Kolaj.

1.Giriş

İspanya'nın avangard sanatçılarından Antoni Tàpies; taşist ve soyut dışavurumcu etkilerle tanınmaktadır. Sanatçı erken dönemlerinde Max Ernst, Paul Klee ve J. Miro'dan etkilenmiştir. Fransız taşizminin etkisiyle soyut sanata yönelmiştir. Soyut çalışmalarında serbestçe devinen geniş lekeler, sıçratmalar görülmektedir. Gerçeküstücü etkilerden uzak olan lekeler gestural hareketlerle oluşmaktadır. Bazı eserlerinde kalın boya tabakalarının yer aldığı impasto tekniğine de başvurmuştur. Dokusal zenginlik maddenin dönüşümü ile eserin teknik yönden zenginliğini de oluşturmaktadır. Tuval resimlerinin yanı sıra enstalasyon işleri de bulunmaktadır. Art poveracı deneysel işlerinde, kum ve saman parçalarıyla uygulamalarda bulunmaktadır. Eserlerinde kolajların yanı sıra toprak, iplik vb. malzemelerin de kullanıldığı görülmektedir. Tàpies; mistik ve organik olan eserlerinde doğa felsefesiyle insanın psikik dramını ve doğayla olan gizemli birlikteliğini ortaya koymaktadır.

İlk kez Fransız eleştirmenler Charles Estienne ve Pierre Gueguen tarafından kullanıldığı sanılan "Taşizm" adı altında değerlendirilebilecek sanatçıların arasında, Jean Fautrier, Georges Mathieu, Pierre Soulages; ayrıca Fransa'da yaşayan Alman ressam Hans Hartung ve Wols bulunur. Taşizmin bazen eşanlamlısı, bazen dahil olduğu daha geniş bir eğilim olarak nitelenen Art Enformal kapsamında ise, bu sanatçılara ek olarak İtalyan

¹ Sorumlu yazar e mail: muteberburunsuz@hitit.edu.tr / Doi: 10.22252/ijca.749378

ressam Alberto Burri (1915-95), Rus asıllı Fransız Nicolas de Stael (1914-55), İspanyol Antoni Tàpies (1923-) ve Hollandalı Bram Van Velde (1895-1981) gibi isimler anılır. Art Enformel kapsamında gündeme gelen ressamların ortak özelliği, sanatta “form” dan (biçimden) yana olmamaları değil, kübizmin soyut-geometrik formelliğini (biçimselliğini) reddetmeleri, daha lirik, dürtüsel, dışavurumcu bir soyut anlayış benimsemeleridir (Antmen, 2008:151-152).

Informel sanat içerisinde değerlendirilen Antoni Tàpies’in eserlerinde keskin sınırları bulunmamaktadır. Samimiyetle ortaya koyduğu fırça darbelerinin yanı sıra malzemeye yön verdiği işleri de bulunmaktadır. Sanatçının eserlerinin, malzeme, leke ve sembollerin birleşiminden oluştuğu gözlemlenmektedir. Kullanılan imge ve sembollerin gerçeküstücülükle bağlantısı kurulabilmektedir. Sanatçının üst üste eklediği simge ve semboller, boya katmanları ve geçişlerinin eklenmesiyle anlatılmak istenen gerçeklik, tahmin gücümüzü ve biliş sınırlarımızı zorlamaktadır. Lekelerle oluşturulmuş soyut geçişler, ipuçlarını kapatarak cisimlerin temsilini ortadan kaldırmaktadır.

Art Informal ilk kez Fransız eleştirmen Michel Tapié tarafından kullanılmıştır. Geometrik olmayan Lirik (Anlatım) Soyut’un bir alt kademesidir. II. Dünya Savaşı sonrası akımlarından birisidir. Art Informel sanatçıları geometrik soyutlamadan kopuşun yanında sezgisel ve doğaçlamacı bir karakteri vurgular. Akımın yaygınlık kazanmasında Alman Wols ve İspanyol Antoni Tàpie etkili olmuştur. Daha sonraları Hans Hartung’un güçlü fırça darbeleri, Henri Michaux’un kaligrafik ve rastlantısal soyutlamaları, Jean Paul Riopelle’nin spatula ile uyguladığı kalın boya tabakaları, Pierre Soulages’ın koyu renkli boya şeritleri ve Georges Mathieu’nun üst üste uyguladığı çizgi lekeleriyle bilinen akım, Amerikan Soyut-Dışavurumculuğunu andırır (Gökdoğan, 2018: 245-246).

Bir vecd haliyle, yaşanan yoğunlukla oluşan öz biçimlerle var olan gerçeklik; sanatçının kendi evreni, evreninin içindeki özgürlüğüdür. Yaratıcı serüvende yer alan aşkınsallık, formların kendi özgürlüğünde yüceliğine kavuşmaktadır. Sanatçının soyut tuvallerinde görülen lekeler saf siyahla oluşturulan fırça hareketleri, şeffaf renk geçişleri damlatma ve sıçratmalar görülmektedir. Bazen tarama hareketleriyle oluşturulan izlerin verdiği kalın boya etkileri, içerisinde somutlaştırmaya çalıştığımız dinamizm, aşkınlık, madde ve uzam kavramlarını da ortaya koymaktadır.

2. Yöntem

20. Yüzyıl avangard sanatın İspanyol temsilcisi Antoni Tàpies soyut eserlerinin ve nesnelerin birlikteliğini özerk bir senteze dönüştürmektedir. Atık malzemelerin tuvalde ve yerleştirmelerde kullanımı ile maddeselliğe ve günümüz sanatına da eleştirel bir dil ile yaklaşmaktadır. Mutlak duyarlılık, doğaya ait olan malzeme seçimi ve tuval zeminindeki deneysel zenginlik Antoni Tàpies’in sanatının önemini ortaya koymaktadır. Öncü sanatı, duyuşsal ve uzlaştırıcı estetik anlayışıyla çağdaş sanat üretimini desteklemektedir. Sade biçimlerle oluşturulmuş lirik olan söyleme biçimi ve düzenlemelerle karşımıza çıkmaktadır.

Araştırmada Antoni Tàpies sanatının, eserleri üzerinden analiz edilmesi ve değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Bu araştırma, nitel araştırma yöntemlerinden literatür tarama modeli kullanılarak, ilgili literatürde yer alan basılı ve elektronik yayınlar incelenerek değerlendirilmiştir. Makalenin araştırma sürecinde, Antoni Tàpies’in eserleri üzerinde gözlem yapılmış ve sanatçının kullanmış olduğu teknikler, malzeme çeşitliliği nitel araştırma yöntemi çerçevesinde incelenmeye çalışılmıştır. Araştırma kapsamında, Antoni Tàpies’in tuval üzerine uygulamalarının yanı sıra, malzeme ile oluşturduğu enstalasyon incelemelerine de yer verilmiştir.

3. Antoni Tàpies(1923-2012)

Katalan kökenli İspanyol ressam, heykeltıraş, sanat kuramcısı. 1946 yılında resim yapmaya başladı ve Dau al set hareketinin kurucuları arasında yer aldı. Bir dönem gerçeküstücülüğe eğilim duyduysa da, daha sonra Doğu sanatıyla ve kaligrafıyla ilgilendi. Ardından işlenmemiş malzemeyle, leke ve izlerle çalıştığı bir dönem bunu izledi. Kendi deyişiyle “yaraların bitimsizce çoğaldığı bir savaş alanı olan” eserleri 1970’ten sonra daha sert, soyut ve kaygı yüklü bir dünyanın betimlemelerine dönüştü. Barselona ve New York gibi büyük kentlerde sergiler açan Tàpies, dünyanın dört bir tarafında düzenlenen karma sergilerde ve bienallerde yer aldı (Venedik, 1958). Viyana’dan Paris’e dek birçok metropolde eserleriyle ilgili retrospektif etkinlikler düzenlendi. İkinci Dünya Savaşı’nı izleyen dönemin en yetkin ve çok yönlü sanatçılarından biri olarak kabul görür (Tàpies, 2014).

4. Bulgular ve Yorum

Bu bölümde araştırma konusuna yönelik elde edilen bulgular ve bulgular ışığında yapılan yorumlara yer verilmektedir.

4.1. Soyut Eserler Dönemi

Antoni Tàpies'in soyut dışavurumcu kunt leke anlayışıyla, tek rengin tonlarında uygulayarak oluşturduğu eserleri dikkat çekmektedir. Malzemede meydana gelen dokusal çatlamlar, yazılar, yalın söylem biçimi, püskürtmeler ve açık-koyu nüans geçişleri sanatçının eserlerinde gözlemlenen öğeler arasında yer almaktadır. Formlardaki ve renklerdeki yalınlığın sıkça görüldüğü eserlerinde mağara duvarlarında görülen ilkel resim etkileri sezilmektedir. Sanatçının duygusal gücün etkin olduğu eserlerinin yanı sıra farklı disiplinleri de içine aldığı, estetik biçimleriyle izleyiciyi düşündürmeye sevk ettiği düzenlemeleri de bulunmaktadır. Avrupa modern sanatına göndermede bulunan eserlerin bütününde, belirli bir harekete uyup uyulmaması değil, sanatçının genel tavrı ve üretme biçimlerinin belirleyici olduğu gözlemlenmektedir. Aşırı duyarlılık haliyle oluşan üretim, formların birlikte yükselişi ve kompozisyon haline getirilmesiyle son bulmaktadır.

Eser, sanatçının matrisinde uzun ve ağır bir gelişim sürecinin ürünüdür. Sanatçı adeta birtakım imgelerle düşünüp tepki vermeye alışır, sonra bu imgeler hemen hemen bilinçsiz bir şekilde süzülüp çöker, belleğe basılır, ya da silinip gider. Fakat, belli bir fikir üstünde hazırlıksız çalışabileceğimizi sandığımızda, eserin de bize buyruk verdiğini fark ederiz, zira onun da kendine özgü-içsel ve dışsal-gelişim yasaları vardır. Başkaldırır ve Pirandello'nun şahısları gibi bize şartlarını dayatır. Hayatın bulunduğu her yerde olduğu gibi, sanatçı ile eserinin malzemesi arasında bir diyalog kurulur. Başlangıçta hedef her zaman açık seçik değildir: "Yol, atılan adımların altında yavaş yavaş oluşur (Tàpies, 2014:42). Duygusal etki alanı, doğruları, yaşanmışlıkları nesnelerin içsel doğasıyla birlikteliği, nesnenin malzemeyle olan etkileşimi, zaman ve doğal koşullarla birlikte geçirmiş olduğu değişim yepyeni koşullara ve birlikteliklere açıktır. Organik birliktelik, tek rengin farklı nüanslarıyla, doğal görünümle birliktelik içindedir. Sanatçı, eserin genel biçimlendirme tavrı ile ilgili duygularını şu şekilde belirtmektedir;

Bazen bir müzisyen gibi çalışıyorum. Varyasyonlar yapıyorum, sadece bir formun yerinden oynamasıyla birbirinden ayırdedilebilen bir dizi tablo. Hemen hemen gözden kaçan bir değişikliğin, pek hafif bir renk farkının, nasıl tamamen ayrı duygusal durumlar ifade edebildiğini görmek insanı şaşırtıyor. Son derece zengin bir yapılabılır varyasyonlar, belli bir anda içgüdüsel olarak seçip tuvale yerleştirdiğimiz formlar dağarcığı var elimizde ve biz bunları, çalışmalarımız yürüdükçe, hemen her zaman farkında olmadan icra ediyoruz. Bu sonsuz zenginlik sanatın ne kadar analiz ve planlamaya gelmez olduğunu da kanıtlıyor. Sanatçının hiçbir kurala ihtiyacı yok; malzemenin üstüne adeta psişik bir madde püskürtüyor ki, esas olan da işte bu projeksiyon (Tàpies, 2014:46-47).

Görsel 1. Antoni Tàpies, Büyük Resim, 1958, Tuval üzerine mermer tozu ve kum ile yağ, 79 x 103 1/2 inç (200,7 x 262,9 cm)

(Visual 1. Antoni Tàpies, Large Image, 1958, Oil with marble powder and sand on canvas, 79 x 103 1/2 inches (200.7 x 262.9 cm)

Eserlerde izlenebilen imgelerin ortaya çıkışı ise birçok farklı deneme sonucunda sembollere dönüşmektedir. İlk arketip ve kökenlerini terketmeden oluşan semboller, evreni olanaklı hale getirmek için temsile dönüşen nesnelere estetik biçim ve uygulamalarıyla sanatçının belleğini ortaya koymaktadır.

İmgelerin en temel malzemeleri, sesler, renkler, çizgiler, harfler, basit devinimler ya da eylemlerdir. İmge, bu parçaların kullanımı yoluyla yaratılan tasarım, kavram veya düşünce ile doğal nesnelere, görüngüler, şeyler arasındaki ilişkiyi, bağlantıyı zorunlu kılar. Ancak modernlikle birlikte bu denge, kavram ve şey arasında şekillenen imgeyi kuran nesnellüğün, yaratıldığı malzemenin, duyum verilerinin ifadesi lehine bozulur. Özellikle modern sanat işlerinde sözler seslere, yazılar harflere, resimler çizgi ve renklere, karmaşık edimler basit devinimlere dönüşmeye açık olurlar (Taburoğlu, 2013:19).

Görsel 2. Antoni Tàpies, Siyah Kare, 2000, Kağıt üzerine boya ve vernik, 73.5 x 103 cm

(Visual 2. Antoni Tàpies, Black Square, 2000, Paint and varnish on paper, 73.5 x 103 cm)

Özerk sanatında bir varoluş mücadelesinde yer alan Antoni Tàpies, algısı, duyarlılığı, imgeleri ve öznel duyularıyla estetik dönüşüme tanıklık etmektedir. Gerçekliğin kalıntılarını öngörülerini dahilinde özgürlükçü anlatım diline kavuşturmuştur. Kendi oluşturduğu öze dönük dilinde iletilebilir bir kanal oluşturabilmektedir. Sanatçının öz evreninde, süreklilik gerektiren biçimlendirme tavrı, özün temsili artarak devam etmektedir. Sanatının materyallerini somutlaştıran, karakterler evrenine dönüştüren, estetik gerçekliğini de ortaya koymaktadır. Seçilen saf renkler, sadeleştirilmiş formlar, rastlantısal ve düşünsellik arasında gidip gelen ifade diliyle yüzleşmektedir. Estetik biçimlendirmede, eserlerin oluşumuna tanıklık eden duygusal çözülme, estetik özerkliğe ve yüceltmeye doğru yol almaktadır. Algıların yoğunlaşması ve dönüşüm süreciyle birlikte bütünün ilksel taşıyıcısı olan öğeler estetik boyutun çözümlenmesini de sağlamaktadır.

Antoni Tàpies dokulu bir yüzey üzerinde malzemenin sürtülerek iz çıkarmasıyla oluşan lekelerle resmine rastlantısal bir zemin oluşturmaktadır. Frotaj adı verilen bu tekniği birçok gerçeküstücü ressam uygulamıştır. Sözen ve Tanyeli frotaj terimini şu şekilde açıklamaktadır;

Frotaj (Frottage) gerçeküstücü akım sanatçıları tarafından kullanılan bir teknik. Hafif girintili-çukurluklu, pürüzlü bir yüzey üzerine yerleştirilen bir kağıda kömür kalem sürterek kopya etmek anlamına gelir. Bu işlem sonucu nesnenin doku oluşumu kağıt üzerine geçirilir (Sözen & Tanyeli, 2001:87).

Görsel 3. Antoni Tàpies, Ay ve Kafa, 1994, Yapıştırılmış kağıt üzerinde boya ve vernik ,171.5 x 153 cm

(Visual 3. Antoni Tàpies, Moon and Head, 1994, Paint and varnish on glued paper, 171.5 x 153 cm

Dışavurumculuğun önemli katkıları sonucu modernist bir yöntem olarak benimsenen köktenci duruş, yabancı kimliğiyle günümüzde de daha önce hiç olmadığı ölçüde etkindir. Sanatın kendini beğenmiş ve kendini tekrarlayan bir duruma gelme tehlikesine karşı bir panzehir işlevi görür; köktencililiğinin yarattığı şokla, iyi sanatın temelinde yatması gereken coşkuyu bize anımsatır (Wolf, 2005:25).

Zengin görünümlü hareketli lekesel varyasyonlar, içgüdüsel izlerle, formun özümsemiş kalıntıları, alt ve üst zemin, vurgulamalar, baskın ve çekimlik öğeler sonsuz bir zenginlik içinde görünüme sahip olurlar. Varyasyonların içerisinde gözlenen ufak tefek değişiklikler, kompozisyon düzenleme şekli, çağrışımlar sanatçının saf mücadelesinde tüm benliği ile hakimiyet kurmaktadır. Her bir nüansın, her bir öğenin yetkinliği yorumlanmaya yönelik bir dışavurumcu harekete karşılık gelmektedir. Sanatçının etki alanı içerisine girebilen her nesne, estetik kaygılarla başkalaşmaya açık bir yapıttır. Nesnenin etkililik hali, içsel duygulanım alanında bulabildiği yer, spesifik olan değer ve kuralların içerisinde yerini bulmaktadır.

4.2. Malzemeyle Biçimlenen Eserler Dönemi

Nesne, heykel ve montajlardan oluşan deneysel işlerinde Antoni Tapies; kil ve bronz parçalarına da yer vermektedir. Sıradışı malzemelerle simgelerin bulunduğu eserlerde ilkel renk ve çizgi anlayışı, kırmızı ve siyahın buluşması, yüzeyde dokulu kabartmalar bulunmaktadır. Sanatçının kendi savaş alanında deneysel pratikler ve estetik arayışlar sanatçının içsel karşılaşmasının tanığı olarak ortaya çıkmaktadır. Bir oyuna

dönüşen üretme süreci, yüceltilen biçimler ve eylemlerle sanatçının bilincinin ve estetik özerkliğinin kaçınılmaz bir parçası haline gelmektedir.

Her bir sanat eseri deyim yerindeyse sanatçının kendi kendisiyle karşılaşmasını, yani sanatçının malzemesi aracılığıyla duygularını yeniden yaşayıp, yeniden düzenlediği analitik bir seansı temsil eder. Her ne kadar sonuçta ortaya çıkacak şey sanat kılıfı altında kendini ifade etmekten, kendine ayna tutmaktan (yoksa kendi kendini taklit etmekten mi?) ibaret kalabilecek de olsa, atölye sanatçının kendi kendini tedavi etmeye çalıştığı bir kliniğe dönüşür (Kuspit, 2006:31).

Görsel 4. Antoni Tàpies, Yatak ve Sandalye, 1991, Şamot ve metal sandalye, 94 x 104 x 90 cm

(Visual 4. Antoni Tàpies, Bed and Chair, 1991, Fireclay and metal chair, 94 x 104 x 90 cm)

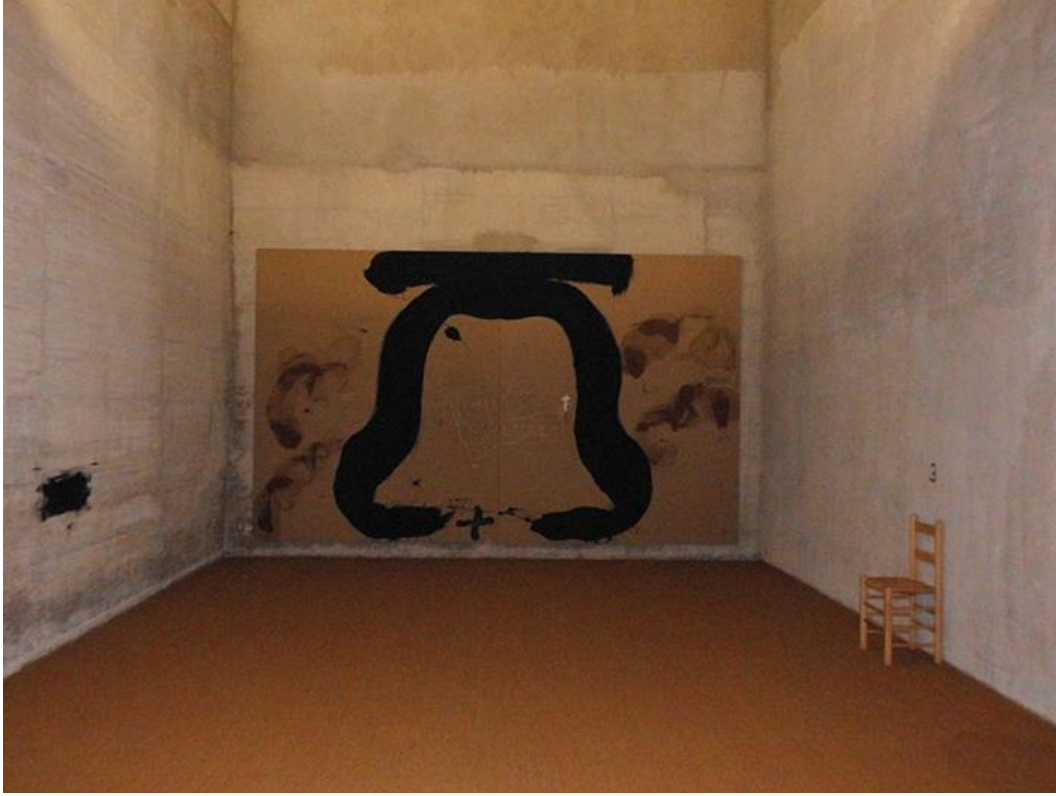
İşin özünü yoğunlaşmaya iten bu yaratıcı istenç, durmadan devam eden deneysel uygulamalar, malzeme ve nesnelere arası ilişkileri de gün yüzüne çıkarmaktadır. Bazen bir baskı tekrar kesilip biçimlendirilerek bir başka eserin içerisinde kendisine yer bulmaktadır. Kendi gerçekliğinden sıyrılıp başka bir gerçeklikte yer edinerek yeni bir zeminde kompozisyona dahil olmaktadır. Antoni Tàpies; çoğu zaman tuval bezindeki bir kesik ya da betonda oluşan bir çatlak, iyileşen yaraları dokuları onarmaya çalışmaktadır. Nesnelere arasında kurduğu ilişkide nesnelere doğal olan formlarından faydalanmaktadır. Doğal malzemelerin sanatın içeriğinde aynı zamanda iç ve dış mekanlarda yer alıyor olması ve malzemenin süreç içerisindeki değişimi gözlenmektedir. Daha çok üç boyutlu nesnelere oluşturduğu işlerinde Art Povera'ya özgü olan üretimlerde bulunmuştur. Doğal malzemeler kullanıyor olması ve malzemelerin süreç içerisindeki değişimlerine yer veriyor olması Art Povera ile yakınlık göstermektedir. Art Povera sanatçılarından Anselmo doğal malzemelerin düzenlemeleri üzerine üretimlerde bulunmaktadır;

Anselmo, doğanın ve doğa elemanlarının yalın görünülerinden yararlanıyor. Doğaya her ortam ve koşul içinde, yaklaşmasını ve uzaklaşmasını biliyor. Böylece, eylemleri sonucunda ortaya çıkan doğa detaylarıyla düzenlemelerini oluşturuyor (Eroğlu, 2001:10).

Görsel 5. Antoni Tàpies, Bez ve İp, 1967, Tuval üzerine monte edilmiş karton üzerine yağ ve kum, 106,7 x 74,9 cm (42 x 29 1/2 inç)
(Visual 5. Antoni Tàpies, Rag and String, 1967, Oil and sand on cardboard mounted on canvas, 106.7 x 74.9 cm (42 x 29 1/2 inches))

Taşist, lirik, esrik ve eylemsel dürtülerle saf anlatım biçimine sahip olan Antoni Tàpies; Robert Motherwell, Frans Kline, Hans Hartung ve Jean Fautrier'le eser oluşturma tavrı bakımından yakın biçimlendirme diline sahiptir. Ara ara kullanılan çizgiler ve siyahın baskın bir biçimde geniş fırça kullanım tavrı Frans Kline ve Robert Motherwell eserlerinde gözlemlediğimiz etki diline sahipken; sanatçının kullanmış olduğu kum ve beton karışımları ise bizlere Jean Fautrier'in eserlerinde kullanmış olduğu malzemeleri, dokulu tuval zeminini hatırlatmaktadır.

Görsel 6. Antoni Tàpies, 1991, Conté el Díptic de la campana - 'Sala de Reflexió'(Yansıma Odası) projesinin bir parçası
(Visual 6. Antoni Tàpies, 1991, part of the Conté el Díptic de la campana - 'Sala de Reflexió' (Reflection Chamber) project)

İmgelem; zihnin uzanışıdır. İmgelem; bireyin, bilinçli zihninin önbilinç eşliğinde doğup gelen fikirler, itkiler, imgeler ve her çeşitten diğer psikik olguyla topa tutuluşunu kabullenebilme yetisidir." Düş düşünme ve görü görme", birbirinden farklı olanakları değerlendirme ve bu olanakları elinde tutmanın yarattığı gerilime dayanma yetisidir. İmgelem; ipleri koparmak, kişinin önünde açılan ufukta yeni demir atma şanslarının var olduğu inancına sarılışıdır (May, 2015:131).

Doğaya ait olan malzemelerin analiz edilmesi, mutlak deneyselliğin minimalizmle buluşması, ipler, saçlar, doku sağlayabilecek her türlü malzeme yalın bir biçimde aktarılır. Soyut ve yalın olan eserlerde arkaizm ağır basmaktadır. Özellikle mağara duvarlarından çıkmış gibi görünen sade renk anlayışı ve dokulu yüzeyler ilkel bir yan da barındırmaktadır.

Yoksul Sanat'ın erken dönem habercisi diyebileceğimiz İspanyol sanatçı Antoni Tapies, geleneksel malzemelerinin dışına çıkarak eserlerinde kendi özgün dilini yaratır. Boyanın içine farklı malzemeler karıştırarak çalışır. Özellikle boyaya, kil, mermer tozu, kum gibi çeşitli materyaller ekler, bunları kalın bir tabaka oluşturacak şekilde tuvalin yüzeyine sürer. Ayrıca resimlerinde ip, kağıt ve bez, kumaş, tahta parçaları gibi çeşitli atık nesnelere kullanır. Çok çeşitli materyallerin özgürce kullanımı ile Dada hareketini hatırlatırken kompozisyonun bütününde gerçek üstü bir yaklaşımla karşılaşılır. Hem Sürrealist hem de Dada izleri aynı anda etki eder ve izleyene farklı duygular yaşatır. Resimde sıra dışı nesnelere kullanımı geleneksel güzel sanatlar pratiklerinden oldukça farklı olarak görülür bu da kimi zaman çelişiklere kimi zaman tepkilere neden olur (Uz ve Uz, 2019: 349).

Görsel 7. Antoni Tàpies, 1961, karışık bir medya ve 260 x 195 cm.

(Visual 7. Antoni Tàpies, 1961, mixed media and 260 x 195 cm.)

Sanatçının eserlerinde sıkça kullandığı ve tercih ettiği duvarlar, onun üretiminde ayrı bir yere sahiptir. Üretim nesnesine dönüşen duvarlar, yaşanmışlıkları, zamanı, ilham kaynağıdır. Zeminin dokusu, maddesel içeriği onun üretim şekline ifade diline tanıklık etmektedir. Duvarın çağrıştırdıkları ortaya çıkacak olan form ve ilişkiler birçok fikrin iç içeliğini de barındırmaktadır. Tüm bu müdahaleler sonucu ortaya çıkan sonuç, iletişime açık bir araca dönüşmektedir.

Genel olarak malzemelerin doğal olan başkalaşımaları süreç içerisindeki değişimleriyle de sanatçı eserlerinde karşılaşılmaktadır. Bakır malzemenin oksitlenmesi ya da duvarda meydana gelen kararmalar, küflenmeler örnekler arasında sayılabilir. Doğadan malzemeler, duvarlardaki düzenlemeler, nesnelere ilişki problemi, mekanla birlikte kurgulanan malzeme olasılıkları iç ve dış mekanlarda karşımıza çıkmaktadır. Nesne kullanımı ve eserlerin içeriğinin oluşumu ile ilgili Eroğlu şu şekilde belirtmektedir;

70'li yılların başında asambrajlar, kabartmalar veya heykellerinde nesnenin kaba varlığı iyice belirginleşmiştir. Çeşitli kuramsal metinlerle de desteklediği yapıtları, dünyanın bir trajik görünümü fakat aynı zamanda da bilginin aranişi olarak kendini gösterir (Eroğlu, 2015: 279).

Soyut olan yüzeylerde görülen yüzey ve form ilişkileri, ritm ve düzen dengeleri yapıtta verilmesi gereken etki tanımlanmaktadır. Estetik biçimlerde, oluşan öz içerikler, anlık kopmalar ve duygu yoğunluğu ile harmanlanarak temsillerde karşılık bulmaktadır. Tasarlanan estetik biçimlerin meydana geliş sürecinde geçmişle birlikte kurulan bağ şimdiki şekillendirmektedir. Özgünlük ve gerçekleştirmenin kendi sınırlarına ulaştığı daimi olan yolculuk özerk bir biçimde devam etmektedir.

5. SONUÇ

Her zemin bir mücadeleyi içinde barındırarak, yeni bir serüvene dönüşmektedir. Kesme, ekleme, bölme, bedensel hareketler ve sıçratmalar bütünü içerisinde söz sahibi olmaktadır. Sanatçı güncel estetik değerlerini görsel ifade öğeleriyle, uzamsal bir mekan içerisinde rastlantısal olanaklar ve yaratıcı karşılaşmalar eşliğinde özgür ifade diliyle şekillenmektedir. Aşırı duyarlılık haliyle üretilen formların yükselişi üretimler sonucunda

kendiliğinden ortaya çıkmaktadır. Üretimlerin duygusal gücüne ek olarak düşündürmeye yönelten boyutu da bulunmaktadır. Sanatçının soyut tuvallerinde oluşan dokusal zenginlik, malzemelerin tuval yüzeyinde çözümlenmesine ve nesnelere ilişkilendirilen heykel çalışmalarına dönüşmektedir. Maddenin birbiriyle olan etkileşimi, kompozisyon içerisinde üstlendiği vazife maddesel estetiğin önemli bir noktasında yer almaktadır. Sanatçının ilk zamanlarda oluşturduğu eserlerinde P.Klee ve J.Miro etkileri bulunurken, zamanla bu semboller eserlerini daha soyuta ve malzeme ile biçimlendirdiği kolaja yaklaştırmıştır. Malzeme kullanımında ise kum, kil ve taş parçalarını, tozlarını rahatlıkla tuval zeminine adapte edebilen Tàpies , soyut çalışmalarında bulunan soyut leke ve simgeler figüratif dönemine ait izlerden kaynaklanmaktadır. Antoni Tàpies sanatında üretim şekillerinde sadece tuval yüzeyi ile sınırlı kalmayıp, nesneyle biçimlendirme şekillerini de tercih etmektedir. Toprak, kum, atık malzemeler, teller, saman vb. nesnelere her türlü dış gerçekliğinden sıyrılarak sanatçının uçsuz bucaksız serüveninde eserinin bir parçası olarak sorumluluk üstlenmektedir. İzleyici de alıştığı nesnelere ortamları dışında bir sanat eseri olarak ya da sanat eserinin bir parçası olarak karşılaşmasına tanıklık etmektedir. Varlık ve yokluk arasındaki bir düzlemde, var olan hakikat ve kendi hakikatı arasında gidip gelen sanatçı, öze dönük bir bakış açısı da sunmaktadır.

KAYNAKÇA

- Antmen, A. (2008). 20. Yüzyıl Batı Sanatında Akımlar.Sel Yayıncılık:İstanbul
- Eroğlu, Ö.(2015). Modern Sanat. Tekhne Yayınları: İstanbul.
- Eroğlu, Ö.(2001). Arte Povera. Nelli Sanat Evi: İstanbul.
- Gökdoğan, D.(2018). Resim Sanatında 1940-1960 Yılları Arasında Soyut Dışavurumcu Akımlar. Journal of Awareness, Cilt / Volume:3, Sayı / Issue: Special, 2018, 235-256
- Kuspit, D.(2006). Sanatın Sonu. Metis Yayınları: İstanbul.
- Sözen, M.& Tanyeli, U.(2001). Sanat Kavram ve Terimleri Sözlüğü. Remzi Kitabevi:İstanbul.
- Taburoğlu, Ö. (2013). Resim, Söz ve Yazı. Doğu Batı Yayınları.
- Tàpies, A. (2014). Sanat Pratiği. Dost Kitabevi: Ankara.
- Uz, A, Uz, N. (2019). Yenilikçi Ve Yaratıcı Sanatın Önemli Temsilcisi: Eserleriyle Antoni Tapies. Sosyal Araştırmalar ve Davranış Bilimleri Dergisi, Cilt 5, Sayı 9, s. 346-357.
- Wolf, N. (2005). Dışavurumculuk (Ekspresyonizm). Remzi Kitabevi:İstanbul.

GÖRSEL LİSTESİ

- Görsel 1:** Kaynak: <https://www.guggenheim.org/artwork/4037> (Erişim Tarihi: 04.05.2020)
- Görsel 2:** Kaynak:https://www.tonitapies.com/en/antoni-tapies-main/dibuixos/nggallery/image/enquadrat-negre-2000#.Xq_IX_kzblU (Erişim Tarihi: 04.05.2020)
- Görsel 3:**Kaynak:https://www.tonitapies.com/en/antoni-tapies-main/dibuixos/nggallery/image/lluna-i-cap-1994#.Xq_lwfkzblU (Erişim Tarihi: 04.05.2020)
- Görsel 4:** https://www.tonitapies.com/en/antoni-tapies-main/escultures/nggallery/image/matalas-i-cadira-1991#.Xq_mjPkzblU(Erişim Tarihi: 04.05.2020)
- Görsel 5:** Kaynak: <https://www.guggenheim.org/artwork/14072> (Erişim Tarihi:04.05.2020)
- Görsel6:**Kaynak:https://en.wikipedia.org/wiki/Antoni_T%C3%A0pies#/media/File:Sala_de_Reflexi%C3%B3-Antoni_T%C3%A0pies.JPG (Erişim Tarihi: 04.05.2020)
- Görsel 7:**Kaynak: <https://www.tonitapies.com/en/una-obra-dantoni-tapies-bat-un-nou-record-de-venda-en-una-subhasta-de-christies#.XtYK7zAzblU>(Erişim Tarihi: 02.06.2020)